

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

2
1905

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ÉDITIONS

BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Κ.Υ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— Ἡ ἐπιγραφή τοῦ κτίστου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς Παμμακαρίστου. Ἐνταῦθα δημοσιεύω τὸ πανομοιότυπον τῆς ἐν φ. 2146 τοῦ Cod. Reg. Svec. Gr. 166 τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ ἐπιγραφῆς τῆς ἀναφερομένης εἰς τὸν κτί-

Μ·Θ·Κ·Α·Μ·Ν

Ε·Τ·Ρ·Σ·Ο·Κ·Η

στην τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μονῆς τῆς Παμμακαρίστου. Τὸ πανομοιότυπον τοῦτο δὲν εἶχον προφθάσει κατὰ τὰ ἐν σ. 280 Α' Τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος σημειωθέντα νὰ παραθέσω ἐν τῷ ἄρθρῳ μου περὶ τῆς κτίσεως καὶ τοῦ κτίστου τῆς μονῆς ἐκείνης ἕνεκα καθυστερήσειας τῆς παραγγελθείσης εἰς Ῥώμην φωτογραφίας, ἐξ ἧς κατεσκευάσθη ἡ ἐνταῦθα νῦν δημοσιευομένη τσιγχογραφία.

— **Τὰ Λεγούρα.** Ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ στίχῳ τοῦ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Γαβριὴλ Δεστούνη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. CCII κώδικος τῆς ἐν Πετρούπολι αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης ἐκδοθέντος τῷ 1881 ἀνωμόμου Θρήνου τοῦ ἐπιγραφομένου Περί τῆς ἀναλώσεως καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἣ γέγονεν ὑπὸ τῶν Περσῶν εἰς ἀττικὴν Ἀθήνα φέρονται ἐν τῷ κώδικι τάδε· ἐκόψασιν τοὺς πόδας μου ἦγονν ταλε

ταλεγρία. Ὁ δ' ἐκδότης εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ περιέλαβε μόνον τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ στίχου, τὰς δὲ λέξεις ἤγουν ταλε ταλεγρία περιέλαβεν εἰς μόνας τὰς κριτικὰς σημειώσεις, ἐν αἷς τὰ τελευταῖα ταῦτα ἀναλύει ὡδε τὰ Λεγουρία. Ἦγαγε δ' αὐτὸν πιθανῶς εἰς τὴν τοιαύτην ἀνάγνωσιν ἢ ἀνωτέρω ἐν στίχῳ 17 μνεία τοῦ λεγουρικοῦ, ὅπερ ἐξέλαβεν ὡς τὸ Λεγουριό τῆς Ἀργολίδος, τοῦθ' ὅπερ κἀγὼ ἀπεδέχθην ταῦτε. Πρόχειρά τινα περὶ τῶν πηγῶν τῆς ἀθηναϊκῆς ἱστορίας ἐν τῷ Παρνασσῷ 1881 σ. 250), ἐν ᾧ τῶρα θεωρῶ ἀπίθανον τοῦτον τὸν ταῦτισμόν. Καὶ ποῦ μὲν κεῖται τοῦτο τὸ Λεγουρικό δὲν δύνάμει καὶ τῶρα νὰ εἶπω ὅπως δ' ἀπίθανα εἶνε ὅσα ἔγραψεν ὁ κ. Καμπούρογλου (Ἱστορία τῶν Ἀθηναίων Τομ. Α' σ. 123), λέγων, ὅτι πιθανόν νὰ πρόκειται περὶ τμήματος Ἀττικῆς ἢ Βοιωτικῆς γῆς ὀνομαζομένου οὕτως, ὡς ἀνήκοντος εἰς αὐθέντην ἐκ Λεγουρίας. Προσθέτει δ' εἰς ταῦτα ὁ κ. Καμπούρογλου τάδε ὅτι περὶ Ἀττικῆς μᾶλλον πρόκειται, φείνεται καὶ ἐκ τοῦ 40^{ου} στίχου τοῦ ποιήματος

Ἐκόψασι τοὺς πόδας μου ἤγουν τὰ Λεγουρία,

ἐν ᾧ τὰ Λεγουρία ἢ μᾶλλον Λεγούρια ὀνομάζονται ῥητῶς πόδες τῶν Ἀθηνῶν. Παραδόξως δὲ ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς Δεστούνης τὸ δεύτερον τοῦτο μέρος τοῦ στίχου ἔθετο ἐν σημειώσει, καίπερ εὐκρινῶς ἐν τῷ χειρογράφῳ γεγραμμένον, πλανηθεὶς ἴσως ἐκ τῆς ἔνεκα γραφικοῦ παραπτώματος ἐπαναλήψεως τῶν συλλαβῶν ταλε.

Καὶ ὁ μὲν Δεστούνης καλῶς ἐποίησε μὴ συμπεριλαβὼν εἰς τὸ κείμενον τὰς λέξεις, ὧν ἡ ἀνάγνωσις δὲν ἦτα εἰς αὐτὸν σαφῆς, παραπέμφας δ' εἰς τὰς σημειώσεις τὴν εἰκαζομένην αὐτοῦ ἀνάγνωσιν. Ὁ δὲ κ. Καμπούρογλου δὲν ἔχει δίκαιον, συσχετίζων πρὸς τὸ Λεγουρικό τὰν ὑπάρκτα Λεγούρια τοῦ Δεστούνη. Καίπερ μὴ ἔχοντες πρὸ ἡμῶν πανομοιότυπον τοῦ χωρίου, εὐκολως ὁμως δυνάμεθα νὰ ἐξεύρωμεν τὴν ὀρθὴν ἀνάγνωσιν. Τὴν ὑπερθεὶν τῶν ἄλλων γραμμάτων γεγραμμένην συλλαβὴν οὐ δυνάμεθα παλαιογραφικῶς νὰ παρεθέσωμεν εἴτε μετὰ τὸ γ εἴτε καὶ πρὸ αὐτοῦ μετὰ τὸ ε. Οὕτω δὲ σχηματι-

ζεται ἡ λέξις λεουργία, ἐν ἣ πιθανώτατα, σχεδὸν βεβαίως, ἐν τῷ καὶ ἄλλως σφαλερώτατα γεγραμμένῳ κώδικι τὸ γ κακῶς προηγείται τοῦ ε, ὅπερ πρέπει νὰ προταχθῇ. Τότε δὲ λεουργία εἶνε ἴσον τῷ ἄλαιουργεῖα. Πρόκειται λοιπὸν περὶ τῶν ἐλαιουργείων τῶν Ἀθηναίων, κειμένων που περὶ τὸν σημερινὸν ἐλαιῶνα, ἅτινα εἴτε διὰ τοῦτον τὸν τοπογραφικὸν λόγον εἴτε διὰ τὴν σημασίαν ἣν εἶχεν ἡ ἐλαιουργία ἐν Ἀθήναις τὸν δεκάτον πέμπτον αἰῶνα καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας ἠδύναντο νὰ γάγῳσι τὸν ποιητὴν εἰς τὴν ἔκφρασιν, ὅτι οἱ Τούρκοι, καταστρέψαντες τὰ ἐλαιουργεῖα, ἔκοψαν τοὺς πόδας τῶν Ἀθηναίων. Ὅποια δὲ ἡ σημασία τῆς ἐλαιουργίας ἐν Ἀθήναις γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τῶν θρηνηδικῶν στίχων τοῦ ποιητοῦ

ὦ δένδρη μου πανώραια καὶ τίς νὰ σὰς ἀρδεύσῃ;
 Τίς νὰ ραβδίσῃ τὸν καρπὸν ὠραῖον τὸν ἐδικὸν σὰς;
 Τίς νὰ ποιῇ τὸ ἔλαιον, τὴν ἀρτυσίαν τοῦ κόσμου,
 τὴν λυχναψίαν τοῦ φωτός καὶ φωταυγίαν τοῦ κόσμου;

ἐν οἷς διώρθωσα τὰ τοῦ κώδικος καὶ τοῦ Δεστούνη δένδρι, ἀρτυσίαν, πιῆ καὶ λυχνεψίαν. Πρὸς ταῦτα δὲ δύνανται νὰ παραβληθῶσι καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ζυγομαλαῆ ἔπειτα λεγόμενα παρὰ τῷ Κρουσίῳ (Turcograecia σ. 95) τάδε· Τούτων τοῖς ποταμοῖς τοῖς ὕδασι ποτίζουσιν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ δένδρα τῶν ἐλαιῶν, χιλιάδες ὄντα πολλάι, καὶ ἔλαιον ποιοῦσι, δι' οὗ Κωνσταντινούπολις καὶ ἄλλαι πόλεις ἐξαρκοῦνται.

— **Αὐτόγραφον τοῦ Βασιλείου Βατάτζη.** Γνωστὸς εἶνε ὁ Βασίλειος Βατάτζης, ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως γεωγράφος τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος, περὶ οὗ ἴδε τὰ γραφέντα μοι ἐν τῷ Παρνασσῷ (Τόμ. Ε' τοῦ 1881 σ. 705 κ. ἐ.). Εἰς τοῦτον ἀνήκε καὶ ἀντίτυπον τῶν Ἀρισταινέτου ἐπιστολῶν τῆς ἐκδόσεως Παρισίων 1595, ἀποκείμενον ἄλλοτ' ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πατρὸς τοῦ μακαρίτου ἐν Πετροπόλει Ἕλληνας καθηγητοῦ Γαβριὴλ Δεστούνη. Ἦτο δὲ τοῦτο πιθανῶς ἐκ τῶν βιβλίων, ἅτινα ὁ πατήρ αὐτοῦ εἶχε λάβει παρὰ τοῦ θεοῦ τῆς μητρός τοῦ Δεστούνη, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μιχαὴλ Δούζη, ὅστις ἀρχομένου τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος εἶχε χρηματίσει διερμηνεὺς τῆς τουρκικῆς γλώσσης παρὰ τῷ ἐν Πετροπόλει κολλε-

γίω τῶν ἰξωτερικῶν. Ἐπί δὲ τοῦ δευτέρου τίτλου τοῦ βιβλίου τούτου ἔγραψεν ὑπὸ τοῦ Βασιλείου Βατάτζη τῷ 1727 σημεῖωμα λέγον Οἶδε ὁ οἶδῶς συλλέγειν ῥόδα, τὰς ἀκάνθας προσέχειν εὐστόχως δὲ: Βασιλείου Βατάτζη. Κωνσταντινούπολις. 1727. Τοῦ σημειώματος τούτου παραθέτω ἐνταῦθα τὸ πανομοιότυπον κατὰ τὸ σταλὲν μοι ἐπί διαφανοῦς χάρτου ὑπὸ τοῦ Δεσποῦνη, ὅστις εἶνε καὶ ὁ ἀνακοινώσας μοι τάνωτέρω δι' ἐπιστολῆς τῆς 22 Σεπτεμβρίου 1885.

Ὁ δὲ οἶδῶς συλλέγειν ῥόδα,
 καὶ ἀκάνθας προσέχειν εὐστόχως δὲ:
 Βασιλ. Βατάτζη

~~Κωνσταντινούπολις τῷ 1727~~

Σημειωθήτω δ' ἐνταῦθα, ὅτι τὸ περιηγητικὸν ποίημα τοῦ Βατάτζη, περὶ οὗ ἡ ἐμὴ πραγματεία ἐν τῷ Παρνασσῷ, ἐξέδωκε κατόπιν ὁλόκληρον ἐν Παρισίοις τῷ 1886 μετὰ πανομοιοτύπου τοῦ ἐν ἔτει 1732 χαραχθέντος ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τοῦ Βατάτζη χάρτου ὁ Le-grand (Voyages de Basile Vatace en Europe et en Asie) ἐν τοῖς Mélanges orientaux publiés par l' Ecole des langues orientales de Paris à l'occasion du Congrès des Orientalistes tenu à Leiden.

— Ἡ χρυσοῦ βούλλα Κωνσταντινίου τοῦ Παλαιολόγου. Ὁ κ. Ἄ. Λαμπρόπουλος ἔγραψέ μοι τῆ 8 Μαρτίου ἰ. ἔ. τὰ ἐξῆς: «Ἐν τῷ ὑφ' ὑμῶν ἐκδομένῳ περιοδικῷ συγγράμματι Νέος Ἑλληνομαθήμων (Τόμ. Α' σ. 416) ἀνέγνων ἐσχάτως τὴν ὑμετέραν σοφὴν πραγματείαν. Σφραγίδες τῶν τελευταίων Παλαιολόγων καὶ τῶν περὶ αὐτούς. Παρατήρησα δ' ἐν αὐτῇ, ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων ποιεῖτε λόγον καὶ περὶ τοῦ δῆθεν χρυσοῦ νομίσματος τοῦ τελευταίου ἡμετέρου

ἥρωος αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου, ὅπερ ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Bekhel ἐν τῇ διασῆμφ αὐτοῦ *Doctrina numorum veterum* (VIII 273), καὶ ὅπερ λίαν ὀρθῶς χαρακτηρίζεται ὑφ' ὁμῶν ὡς χρυσῆ βούλλα. Περὶ τούτου ἐπιτρέψατέ μοι νὰ γνωρίσω ὑμῖν, ὅτι ἐξεδόθη καὶ πάλιν πρὸ τινῶν ἐτῶν μετ' ἀπεικονίσματος ἀμφοτέρων τῶν ὄψεων ὑπὲρ τοῦ κοιδίου διευθυντοῦ τοῦ Νομισματικοῦ μουσείου τοῦ Βερολίνου A. v. Sallet ἐν τῷ τελευταίῳ ἔργῳ του *Münzen und Medaillen* καὶ καλεῖται ἐπίσης ὑπ' αὐτοῦ *goldene Bulle* (σ. 105)».

— Διορθώσεις εἰς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχέα. Ὁ ἐμὸς μαθητὴς κ. Κ. Παπαθεοδώρου, σχολάρχης ἐν Βελεστίνῳ, ἀπέστειλέ μοι τὰς ἐξῆς διορθώσεις εἰς τὸ κείμενον Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχέως (Νέου Ἑλληνομνημονοῦ Τόμ. Α' σ. 13-31). ἄς εὐχαρίστως δημοσιεύω.

Σελ. 14, στ. 14-17. «Ἐπειδὴ δὲ παρ' ἐλπίδας ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀγὼν ἀπειμῆκοντο, [μετέω]ρα μὲν τὰ τῆς ἡγεμονίας οὐ κατέλιπον, Μαρίῳ δὲ τρίτην καὶ τετάρτην ὑπατείαν προσετίθεισαν». Τὸ μετέωρα διορθωτέον εἰς **ἐτέρω**. Τῇ γραφῇ ταύτῃ ἐπικουρεῖ καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Κουγέα ἀναγνωσθὲν ἐτέρα; πρὸ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχουσι στιγμαὶ πρὸς δῆλωσιν ἐλλειπόντων γραμμάτων.

Σελ. 18, στ. 6-8. «Τῷ γὰρ ὄντι ἐκ τούδε τὰ Ῥωμαίων λογιζομένῳ ἢ τε πολιτεία πρὸς τὸ χεῖρον ἄκασα μεταπίπτωκε καὶ ἀνθρώποι φαῦλοις χρησάμενοι τρόποις ἠνθήσαν.» Πρὸς πόλιν μεταπίπτωκυῖαν πρὸς τὸ χεῖρον ἀποτελεῖ καταφανῆ ἀντιθεσιν ἢ ἀνθησις τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ δὴ φαῦλοις τρόποις χρωμένων. Ἀντὶ ἠνθήσαν λοιπὸν γραπτέον **ἤχθησαν** καὶ ἐννοητέον πρὸς συμπλήρωσιν ἐκ τῶν προηγουμένων «πρὸς τὸ χεῖρον».

Σελ. 20, στ. 1-4. «Ὁς (Ἀρχέλαος) ἦν μὲν στρατηγὸς Μιθριδάτου σὺν ἰβ' μυριάσι πεζῶν τε καὶ ἰππέων σταλείς [καὶ] εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας φιλίως παρῆλθε, τὴν δὲ λοιπὴν Ἑλλάδα φρουραῖς τε καὶ ὁμολογίαις κατέλαβε». Ἀντὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐκδότου προστιθεμένου καὶ προτιμότερον εἶναι νὰ θέσωμεν **ἔδ** μετὰ τὸ σὺν ἰβ' ὡς ἀνταπόδοσιν τοῦ ἐν τῇ πρώτῃ προτάσει μὲν. Τὸ δὲ ὅλον χωρίον ἀγαγνωστέον ὡς ἐξῆς· «Ὁς ἦν μὲν στρατηγὸς Μιθριδάτου, σὺν ἰβ' **ἔδ** μυριάσι πεζῶν τε καὶ ἰππέων σταλείς εἰς μὲν τὰς Ἀθήνας φιλίως παρῆλθε, τὴν δὲ λοιπὴν Ἑλλάδα φρουραῖς τε καὶ ὁμολογίαις κατέλαβε».

Σελ. 22, στ. 20-21. «Ἐδρασε μὲν γὰρ κατόπιν τὸν ἑαυτοῦ πόλεμον οὕτω μέγαν καὶ ἰσχυρὸν καταλιπεῖν, Μαρίου αὖθις ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπρωρημένον» Ἄντι πόλεμον γραπτέον ἀδιστάκτως πολεμέσκον καὶ ἐννοητέον τὸν Μιθριδάτην, διότι ἡ φράσις ἀπόλεμον ἰσχυρὸν δὲν εἶναι συνήθης.

Παρατηρήματα εἰς τὰς ἀρχαίας ἐπιγραφάς. — Ὁ ἐν Χίῳ φίλος κ. Γεωργίος Ζολώτας ἐπέστειλέ μοι περὶ τῶν ἐν τῷ Α' Τόμῳ τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος ἐκδοθεισῶν ἐπιγραφῶν τὰ ἐξῆς παρατηρήματα·

α') Τοῦ ἐν σελίδι 275-276 ἐξ Ἀμβροσιακοῦ κώδικος (N° 234 sup. φ. 5⁶ καὶ φ. 9⁶) παραλαμβανόμενον δεκάστιχον ἐπιτύμβιον ἐπιγράμμα, πλημμελῶς μεταγραφέν ποτε ἀπὸ τοῦ λίθου ἢ ἐξ ἀπογράφου ὑστερον, ἔχει μὲν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στίχοις ἀμαρτήματα προφανῆ, ἀλλ' οἱ δύο ὑστατοὶ στίχοι τοῦ εἶνε τῶν ἀπληκτισμένων, νομίζω. Ἐπανορθῶν προχαίρωσ καταπτέρω τὰ τε πρῶτα ἡμαρτημένα καὶ τὰ ὑστατα προβάλλω ἀνάγνωσιν πιθανωτέραν τοῦ ὅλου ἐπιγράμματος.

Τῶν ἐπανορθώσεών μου φέρω, ἐν ὑπομνηματίῳ ἐπομένῳ εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐπιγράμματος, ἐλαχίστους λόγους, ἀρκοῦντας τοῖς ἀπειροτέροις. Οἱ ἐμπειρότεροι οὐδενὸς χρήσουσι τῶν λόγων τούτων, γινώσκοντες, ὅτι ἔχουσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιγράμμα ἠρωελεγεῖον τῶν περὶ Χριστὸν χρόνων, ὑφασμένον λόγῳ καὶ λέξει κοινοῖς τὸ πλεῖστον εἰς τὸ σύγχρονον λογοτεχνικὸν εἶδος τοῦτο, κεχαραγμένον δὲ πάντως τῇ λεγομένῃ στρογγύλῃ γραφῇ ἐπὶ τοῦ λίθου, καὶ ἀπὸ τούτου μεταγεγραμμένον ὑπ' ἀναγνώσταυ πολλῶ ὑστέρου, τοῦτ' ἔστιν ἀπειροτέρου πιθανῶσ τοῦ τε λόγου καὶ τῶν μέτρων καὶ τῆς γραφῆς.

Τῶν ἀπειροτάτων μόνον χάριν λέγω, ὅτι στρογγύλη γραφῇ εἶνε ἢ καθ' ἣν τὰ εὐθύγραμμα Ε καὶ Σ ἐγράφοντο Ε καὶ С. Ταῦτα συνεχέοντο πολλάκις ὑπὸ τοῦ ἀμαθοῦς ὀφθαλμοῦ πρὸς τε ἄλληλα καὶ πρὸς τὰ στρογγύλα Θ καὶ Ο καὶ Ω ἢ W, καὶ τάνάπαλιν. Κατὰ πολλοῦσ δὲ συνδυασμοῦσ ἦγον καὶ ἄγουσιν εἰς παραναγνώσεις καὶ τὰ στρογγυλογραφούμενα ταῦτα ἀλλήλων τ' ἐχόμενα καὶ τοῖσ εὐθυγράμμοισ παρακείμενα, ὥστε νὰ ἐπαυξάνεται ἡ ἀρκούντως ἤδη μεγάλη ἐκ τῶν εὐθυγράμμων σύγχυσις.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους παρανεγνωσμένον πολὺ τὸ δεκάστιχον τοῦτο ἐπίγραμμα, ἐγὼ ἀναγινώσκω αὐτὸ καθὰ ἔπεται·

Καί τίνα σ' ὦ δάμαρ, μυθήσομαι ἄξιον ὕμνον,
 τίπτει δέ σευ πρῶτον μνήσομαι ἢ πύματον,
 πιστὴν ἀμειψία ἢδ' ἀρετὴν, λείχος, αἶμα φιλάνδρον,
 εὐρύνοον σαφίην, στέμμα σαφροσύνης;
 Τοῦνεκα σοὶ καὶ ἐμοὶ πολυεργέα τάφον ἔτευξα,
 ὄφρα τις ἀμφοτέρων μνήσασιτ' ἐν ὄψιγόνοις,
 ἄλλυτον, αὐτόστυλον, εὐξοον, αὐτόροφόν τε
 νηόν, ἄγαλμα, τάφον, σῆμα πολυφραδίης.
 Ἄν δ' ἔργον δοιοῖς ὑπὸ λάσει τόσσα τεχνήσας
 ἴστησεν Βασιλεὺς Οὐρόβικη Εἰκονίῳ.

Τὸ ἐπίγραμμα ὡς πρὸς τοὺς χρόνους του, λαμβανομένου δ' ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦ πολυμεροῦς τῶν ἐκφραστικῶν πραγμάτων, οὔτε φιλοκαλίας τινὸς στερεῖται οὔτε ἀκριβοῦς περὶ τὴν λέξιν καὶ τὰ μέτρα. Ὁ δὲ νοῦς αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστὶν ἡ προαιρέσις τοῦ θάπτοντος τὴν γυναῖκά του ἀνδρὸς, εἶνε δειτῶς τις, τὸ μὲν νὰ ἐξάρη τὰς πολλὰς καὶ ἐπιζήλους ἀρετάς τῆς γυναικὸς, τὸ δὲ νὰ ἐξυμνήσῃ ὃν ἐτεχνούργησεν αὐτῇ τε καὶ ἑαυτῷ πολυεργέα τάφον, ὡς ὄντα οὐ μόνον ἀκατάλυτον καὶ εὐξοον, ἀλλὰ καὶ αὐτόστυλον καὶ αὐτόροφον, δηλαδὴ ἔχοντα ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου ὄροφὴν καὶ στύλους, καὶ ὄντα τάφον ἅμα καὶ ναὸν καὶ ἄγαλμα. Ἐάν ἡ ἐμὴ ἐν στίχῳ ἐνάτῳ ἀνάγνωσις «δοιοῖς ὑπὸ λάσει τόσσα τεχνήσας», ἀντὶ τῶν πρότερον ἀνεγνωσμένων «δοιοῖς σὺ πολλὰ εἰς τόσσα τεχνήσας», εὐστοχῇ τοῦ ἀληθοῦς, ὡς πιστεύω, ὁ θάπτων ἀνὴρ ἐπικομπάζει καὶ ὅτι ἐκ δύο μόνον λίθων ἐτεχνούργησε πάντα ταῦτα τὰ αὐτόλιθα πολλὰ ἔργα, ζηλώσας μὲν τὴν αὐτοφυῆ τομβουργίαν τῶν Λυκίων καὶ ἄλλων, ἀλλὰ μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐξοικονομήσῃ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λίθου τὸ πᾶν ἔργον, πιθανώτατα δὲ ἰδίως τὸ ἄγαλμα, ἢ διὰ τεχνίτου εἰδικοῦ στέρησιν ἢ τοῦ Πρακοννησίου λίθου μὴ βοηθοῦντος.

Μετὰ τοῦτο ἀπορίαν θὰ ἐνεποιεῖ ἀπειροτέρῳ ἀναγνώστῃ, ὡς πρότερον ἀνεγινώσκετο τὸ ἐπίγραμμα, ὅτι οὐδαμοῦ ἐφέροντο τὰ ὀνόματα τοῦ θάπτοντος καὶ τῆς θαπτομένης, ἢ τὸ τοῦ ἑτέρου κἄν, διότι τὰ

Βασιλεύς και εικονίω δὲν ἐξελεχθέντων ὡς ὀνόματα προσώπων. Καὶ τὰ μὲν ὀνόματα θαπτόντων καὶ θαπτομένων γινώσκουσιν οἱ ἔμπεροι ὅτι παρέλειπόντο μὲν ἐπὶ ἀθροῶν θαπτομένων, καὶ προφανοῦς ὄντος τὸ τοῦ θαπτόντος ἐγγράφοντο δὲ καὶ ἔξω τοῦ ἐμμέτρου ἐπιτυμβίου πολλὰκις τὰ σὺχι ἐπιφανῆ, ὡς ἐγγράφεται ἐνίοτε καὶ τὸ ὄνομα τοῦ τεχνίτου τοῦ ἐκπονήσαντος τὸν τάφον, σπανίως δὲ καὶ τὸ τοῦ ἐκπονήσαντος τὸ ἐπιγράμμα στιχοῦργου. Ἄλλ' ἐν τῷ δεκάτῳ στίχῳ τοῦ ἡμέτερου τὰ Βασιλεύς θυρβίκη εἰκονίω διέμενον γριφώδη ῥήματα. Ὡς δὲ ἀναγινώσκω ἐγὼ, τὸ μὲν Βασιλεύς εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ θαπτόντος ἀνδρός, τὸ δὲ Οὐρβίκη Εἰκονίω εἶνε τὸ τῆς γυναικός. Ἀναγινώσκω δ' οὕτω καὶ ὄχι ὡς ἄλλως ἠδυνάμην καὶ προετίμων ἀναγνώσω, διότι θέλω νὰ τηρήσω πιστότερον κατὰ τὸ δυνατόν τὴν παραδιδομένην γραφὴν. Τὸ Βασιλεύς ὡς ὄνομα ἰδιωτῶν ἀνδρῶν φέρεται ἀπὸ λίθων τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, καὶ δὴ καὶ ὡς ἰδιάζον ἀνθρώποις ἀπὸ γειτονικῆς τῇ Προκοννήσῳ χώρας, τῆς Βιθυνίας. Τὸ Οὐρβίκη ἀπ' ὀνομαστικῆς Οὐρβίκη (Urbica) δὲν γνωρίζω ἀπὸ Ἑλληνικοῦ κειμένου· παραδίδεται ὁμως ἀπὸ λίθου τὸ ἀρσενικὸν Οὐρβίκις (Urbicius), ὅπερ προτιμῶ ἐνταῦθα ὡς ἐπωνύμιον τοῦ ὀνόματος Βασιλεύς, διότι καὶ τὸ θηλυκὸν θὰ ἦτο κανονικώτερον Οὐρβικία (Urbicia). Οὕτω δὲ τὰ δύο ὀνόματα θὰ ἦσαν κατ' ἐμὲ: Βασιλεύς Οὐρβίκις Εἰκονίω. Εἰκόνιον φέρεται ὡς ὄνομα γυναικός, ὡς φέρεται καὶ Εἰκόνιος ὡς ἀνδρός ὄνομα. Ἐὰν ἤθελε νὰ μετακινήσῃ τις πολὺ τὴν παραδιδομένην γραφὴν, ἠδύνατο νὰ ἀναγνώσῃ καὶ οὕτω: Βασιλᾶς Οὐρβίκις Εἰκονίω ἢ Βασιλοῖ Οὐρβίκις Εἰκόνιος (ος) ἢ Εἰκονιεὺς (= Ἴκονιεὺς, ἐξ Ἴκονίου). Τὸ Βασιλεύς θὰ ἔγραφον παροξυτόνως Βασίλευς ὡς κύριον ἀπὸ προσηγορικοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησα νὰ κινήσω τὰ περὶ τονισμοῦ τῶν εἰς εὖς κυρίων ὀνομάτων παραδεδομένα, καίπερ συνορῶν, ὅτι οὐδὲν, ὅσον ἐνθυμοῦμαι, τῶν τοιούτων κυρίων εἶνε σαφῶς ἀπὸ προσηγορικοῦ, πλὴν τῶν τοπικῶν (Μεγαρεὺς, Λεοντεὺς), ἀτινα πολὺ διαφέρουσι τῶν ἄλλων (Ἀχιλλεὺς, Πηλεὺς, Αἰγεὺς, Ἴδομενεὺς κτλ.). Σημειῶ δὲ ὅτι τὸ ὄνομα Βασιλεύς ὡς κύριον εὐρίσκεται ἄχρι νῦν ἐπ' ἀνδρῶν ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Προποντιδα Ἀσιατικῶν χωρῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς. Ἀλλὰ καὶ Βασίλεις (= Βασίλειος) ἠδύνατο νὰ φέρεται ἀντὶ τοῦ Βασιλεύς.

Περὶ τῶν λοιπῶν καθ' ἕκαστα παρατηρῶ τάδε: — Ἐν στ. 2 τὴν

γραφὴν πύματον ἀντὶ πύματα ἐπιβάλλει μὲν ἢ πρὸς τὸ πρῶτον ἀντιστοιχία, συνιστᾷ δὲ καὶ ἡ σταθερὰ χρῆσις.—στ. 3. Τὸ πρότερον ἀναγινωσκόμενον ἀμεμφεῖ οὔτε γραμματικῶς οὔτε μετρικῶς συχωρεῖται· τὸ ἐκτεθλιμμένον ἀμεμφεῖ ἢ τὸ συνηρημένον ἀμεμφεῖ δὲν εὐοδοῦνται. Τὰ ἦν εἶνε ἀνοικονόμητον ἄλλως ἢ ὡς μετέβαλον αὐτὸ ἠδ' ἢ ἢ γ'. Τὸ ἀρετὴν φαίνεται μοι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὰ ἡγούμενα καὶ πρὸς τὰ ἐπομένα ἀσύνδετα, οἷς φιληθεῖ ὁ στιχουργὸς ἐν ὅλῳ τῷ ἐπιγράμματι, θά μετέβαλλον δ' αὐτὸ ἄσμενος εἰς τὸ μᾶλλον εὐαρμοστοῦν ἐρατὸν ὡς διορισμὸν οὐχὶ ἀκομφον οὐδ' ἀσυνήθη τοῦ λέχους. Καὶ τὸ αἶμα τὸ φίλανδρον θά μετέβαλλον εἰς τὸ προσφυέστερον ὄμμα φίλανδρον, διότι τὸ αἶμα τὸ φίλανδρον ἐπαυξάνει τὴν μόλις συγκαλυπτομένην ἐρωτικὴν ἐκ τοῦ λέχους ἐλευθεροστομίαν, καὶ ταῦτα ἐν ἐπιτομδίῳ οὐχὶ δ' ἐπιθαλαμίῳ στιχουργήματι.—Ὁ 3 στίχος οὗτος θά εἶχεν, ἂν ἐλευθερώτερον κατὰ τὰ εἰρημένα ἐκίνουν τὴν παραδιδόμενην γραφὴν, ὡς ἐπομένως· πίστιν ἀμεμφεῖα ἢ γ' ἐρατὸν λέχος, ὄμμα φίλανδρον. — Ἐν στ. 4 μετέβαλον τὸ παράδοξον εὐκρύνοον ἐξ ἄκρου σεβασμοῦ τῆς γραφῆς εἰς εὐρύνοον, χαρακτηρισμὸν ἐπινενοημένον ὑπὸ τοῦ στιχουργοῦ, ἄλλως δ' ἀσυνήθη. Θά μετέβαλλον θαρρούντως καὶ προθυμότερον εἰς τὸ συνηθέστερον καὶ μᾶλλον ἰδιολεκτούμενον εὐξύνετον. — Ἐν στ. 7 τὸ εὐξοον βοᾷ ἐξ ἑαυτοῦ ἐν τῷ εὐξοον, ὡς ἐν στ. 8 τὸ πολυφραδίης ἐν τῷ πολυφραδίη. — Ἐν στ. 9 προσέθεσα τὸ δὲ ὡς δευτέραν τοῦ στίχου λέξιν, οὐχὶ τοῦ μέτρου χάριν ἀλλὰ καὶ συνδέσμου ἀναγκαίου ἕνεκα τοῦ ἐπιφερομένου συμπεράσματος πρὸς τὰ ἐκτενέστερα ἡγούμενα. Ἀντὶ τῆς ἂν (=ἀνά) θά ἔγραφον πᾶν δ' ἔργον ἢ ἐν δ' ἔργον ἢ καὶ συνθέτως πάνεργον, ἐὰν δὲν ἐκώλυε τὸ ἀναγκαιῶς ἀμετάβλητον τόσσα τεχνήσας. — Τοῦ δοιοῖς ὑπὸ λάεσιν ἢ ὑπὸ ἔχει καλῶς εἰς δῆλωσιν τοῦ ὀργανικοῦ λεγομένου σίτιου. — Περὶ τοῦ στ. 10 εἶπον ἔμπροσθεν ἰκανά. Μετέγραψα τὰς δύο πρώτας αὐτοῦ λέξεις ἔστιπσ' ὅτι, λογικῶς τε καὶ μετρικῶς μὴ συνδυαζομένας εἰς τὸ ἔστιπσεν CEN=OTI), δι' οὗ καὶ τὸ νόημα καὶ τὸ μέτρον εὐοδοῦται. Θά προστίμων τὸ πρῶτον πρόσωπον τοῦ ῥήματος ἔστιπσα, ἵνα καὶ ἐν ταῦθα ὁμιλῇ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ τῆς θαπτομένης, ὡς ἐξ ἀρχῆς, μηδαμῶς φοβούμενος ἀμετρίαν ἐν τῷ βραχεῖ τῆς θέσεως σα. Ἐφοβήθη ὁμῶς

τὴν παράβλεψιν τῆς γραφῆς (ΟΤΙ), ἣν οὐδαμῶς ἄλλως ἐδυνήθην νὰ ἐξοικονομήσω.

β'. Τὸ αὐτόθι ὡσαύτως ἐν σελ. 277 καταχωριζόμενον ὑπ' ἀρ. ι' κομψότερον τετράστιχον ἐπιγράμμα διορθωτέον ὧδε :

Πληθὺν ἀπαλλυμένων ἰσοριῶν. ξένη, ταῖς δ' ἐν ἀραυραῖς
δαπτομένων πτηνοῖς θηρασί τ' ὀρессиβάταις
παύσαι θχυμάζων· τούτοις γὰρ πάτριον ἦεν
δίξασθ' ἐν πολέμῳ οὐ τάφον ἀλλὰ κλέος.

γ'. Ἐν τῷ ἐν σελ. 277 ὑπ' ἀρ. ια' ἐπιγράμματι ἀναγνωστέον : Ἐν
στ. 1 Αὐρ(ήλιος) Ἑρμῆς Τειμοθέου κατεσκεύασεν. — Ἐν
στ. 2 καὶ 3 ἀντὶ τῶν αὐρ. γαῖαν ἠδιοδώρου (=ΑΥΡΓΑΙΑΝ
ΗΔΙΟ-) Αὐρηλίαν Ἠλιοδώρου. — Ἐν στ. 6 τοῦτο (τὸ) μνῆμα.
— Ἐν τέλει τοῦ στ. 7 προσθετέον τὸ λείπον νομίσματα ἢ δηνά-
ρια (τσαῦτα).

δ'. Ἐν τῇ αὐτῇ σελ. 277 ἢ ὑπ' ἀρ. ιβ' τριστιχος ἐπιγραφὴ ἀνα-
γνωστέα ὧδε :

Αὔξει Προκόννησος τῷ αἰῶνι·
αὔξει Ἱερά τέχνη τῷ αἰῶνι·
αὔξει Θάλασσος ὁ ἐπίτροπος ὁ Ἀνγκαιώτης.

Τὸ ἐπιγράμμα εἶνε τῶν μαγικῶν συμβολικῶν εὐχῶν ἢ θεραπειῶν,
ἀς ἢ Ἱερά τέχνη παρεῖχε τοῖς μύσταις αὐτῆς ἢ τοῖς προσφεύγουσιν
εἰς τὴν ἀντιληψὶν τῆς, ὧν εἰς ἧτο φαίνεται καὶ Θάλασσος ὁ ἐπίτροπος.
Τὸ ἐπίτροπος (= ἐπιτετραμμένος τις) ἦτο λειτουργήμα ἴδιον ἢ δη-
μόσιον ἢ χαρχιτῆρος κατὰ τινὰ τρόπον δημοσίου (curator ἢ procu-
rator)· ἐδύνατο δ' ὁμως νὰ εἶνε καὶ ἐπώνυμον ἀπὸ λειτουργήματος
περιληφθὲν τῷ προσώπῳ. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀποδέχομαι μᾶλλον
τὸ πρῶτον. Ἡ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Θαλάσσου, ἧς τό τε ὑποκειμένον
παρ' οὐ ἐπιτετραπτό τις τι ἐξεφέρετο κατὰ γενικὴν (ἐπίτροπος τοῦ
στρατηγοῦ, τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ ἀνθυπάτου, τοῦ δεῖνος ἰδιώτου)
ὡς καὶ τὸ ἀντικείμενον ὁ ἐπιτετραπτό τις παρὰ τοῦ ἐπιτρέψαντος ἐδη-
λοῦτο συνήθως κατὰ γενικὴν παρασιωπωμένου τοῦ ἐπιτρέψαντος (ἐπί-

τροπος τῆς δεινῆς ὑπηρεσίας, τῆς δεινῆς γῶρας, τοῦ δεινῆς ἔργου, τῶν ὄψεων), λανθάνει νομίζω ἐν τῇ προπαρατιθεμένῃ Προκοννήσῳ, ἧς ἦτο ἐπίτροπος παρὰ τίνος ἀνωτέρας διοικητικῆς ἢ οἰκονομικῆς ἀρχῆς ἢ παρὰ τινι τοιαύτῃ. Τὸ Ἀναβαιώτης τῆς παραδιδομένης γραφῆς θὰ ἦτο μᾶλλον Ἀβαιώτης, ὡς τοπικὸν τῆς γνωστῆς ἐγγὺς Ἐφέσου πόλεως Ἀβαίας, ἧτις καὶ οὐδετέρως τὰ Ἀβαια ἐλέγετο, ὅπως καὶ κατὰ τὸν ὑστάτον μέσον αἰῶνα ἐλέγετο Ἀνιώτης καὶ ἀποκεκομμένως Νιώτης, συγγασμένον πρὸς τὸ ἐκ τῆς νήσου Ἴου (Νιός) τοπικὸν Νιώτης. Καί φησιν ὅτι ὁ Θάλασπος ἦτο μᾶλλον Ἀβαιώτης, ἐξ Ἀβαίων, ἢ Ἀνακαιοῦτης ὡς ἔγραφα ἱ-α τηρήσω ἐγγύτερον τὴν γραφὴν. Διότι πιθανώτερον εἶνε ὅτι δὲν ἐσφάζετο πλέον ὁ Ἀρτικὸς δῆμος Ἀνακαϊὰ ἢ ἡ ἀρχαῖα Ἀνάκη καθ' ὃν χρόνον ὁ Θάλασπος ἐπιτρόπος τῆς Προκοννήσου, τοῦτ' ἔστι κατὰ τοὺς πρώτους μέσους χρόνους, ὅτε ἀρχεται κρατοῦσα ἡ τῶν τοπικῶν κατάληξις ὡτις ἀντὶ τῶν παλαιότερον συνήθων, ἐνῶ τὰ Ἀβαια διεσώζοντο μέχρις ὑστάτων.

Παραρτήματα καὶ προσθήκαι. — Εἰς τὸ δ' τεῦχος τοῦ Α' Τόμου τοῦ Νέου Ἑλληνομαθήμωνος παρειρέθησαν καὶ τὰδε τὰ παραρτήματα. Ἐν σ. 385 παρελείθησαν αἱ σημειώσεις ἀντιστοιχαὶ δὲ εἰς μὲν τὸ 1 ἢ σημείωσις Τόμ. Β' σ. 203, εἰς δὲ τὸ 2 *Misc. Erud. antiqu.* X 61, σ. 340, εἰς δὲ τὸ 3 *Novus Thesaurus Inscriptionum* Τόμ. Β' σ. DLXVI ἀρ. 1 καὶ εἰς τὸ 4 Τόμ. Β' σ. 417. — Ἐν σ. 394 στ. 4 ἀντὶ ἐνάτου γράφει ὀγδόου. — Ἐν σ. 396 σημ. 6 ἀντὶ *bibliothecae* γράφει *bibliothecae*. — Ἐν σ. 433 στ. 1 κειμένον ἀντὶ 1884 γράφει 1874 — Μετὰ τὴν σ. 496 ἀρχεται καὶ πάλιν ἀριθμοῖσι τῶν τελίδων ὑπ' ἀρ. 491-496. — Ἐν σ. 523 ἐν τῇ κάτω ᾧβ ἐσφαλμένως ἐσημειώθη ὁ ἀριθμὸς τοῦ τυπογραφικοῦ φύλλου 24 ἀντὶ 25. — Ἐν δὲ τῷ ἀνα χειρας α' τεύχει τοῦ Β' Τόμου ἐν μὲν σ. 110, 3 ἀντὶ δῆλον ὅτι γράφει δηλονότι, ἐν δὲ σ. 112, 7 ἀντὶ θεοστιγεῖ γράφει θεοστυγεῖ, ἐν δὲ σ. 121 στ. 10 ἀντὶ αὐτῇ γράφει αὐτῷ, ἐν δὲ σ. 128, 11 ἀντὶ δεῖ καὶ γράφει δεῖ. Καὶ ἐν δὲ σ. 128, 16 ἀντὶ ζωῆ. Τὸ γράφει ζωῆ, τὸ καὶ ἐν σ. 128, 24 ἀντὶ χρυσομίμητος γράφει χρυσομίμητος.